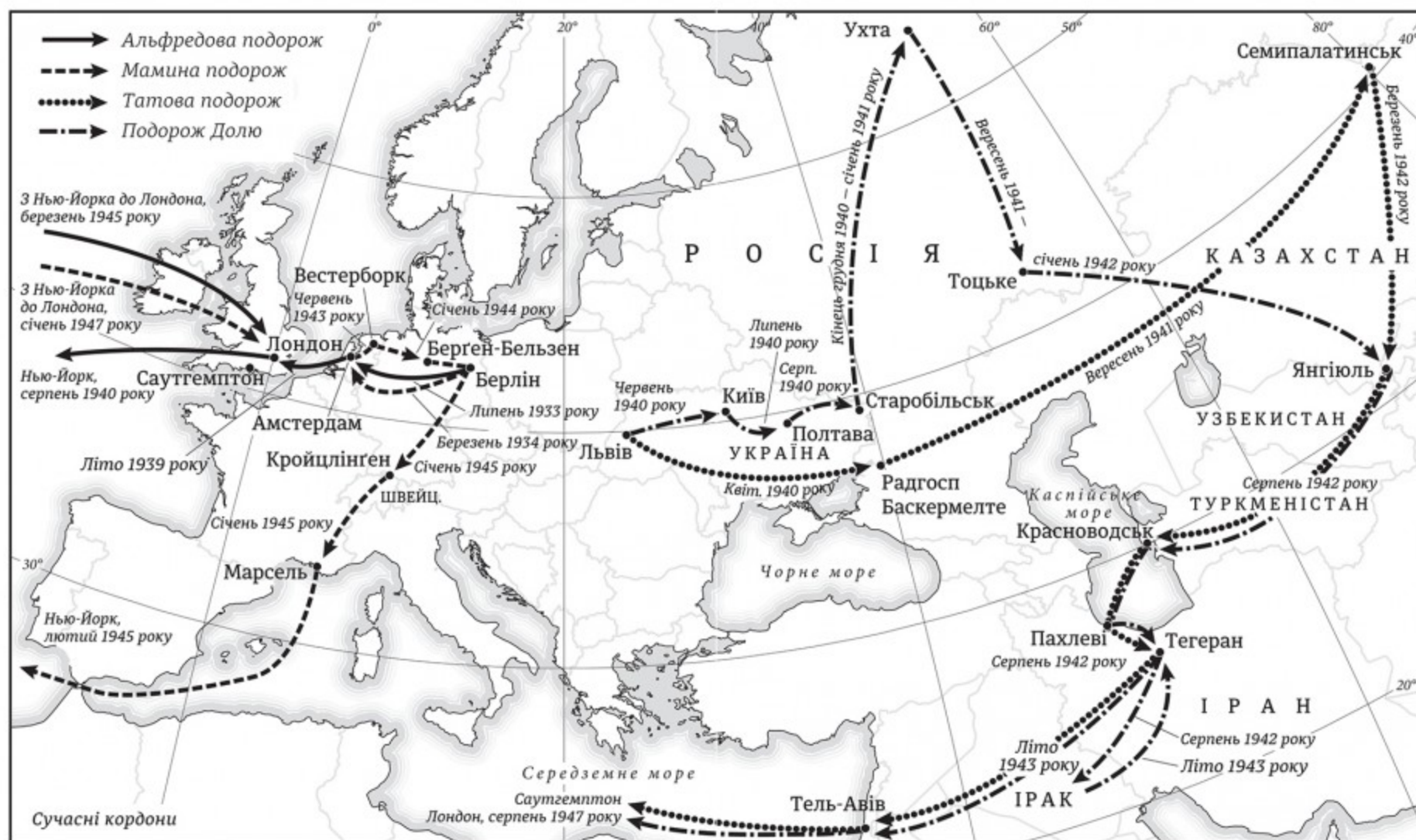

Родовідне дерево автора

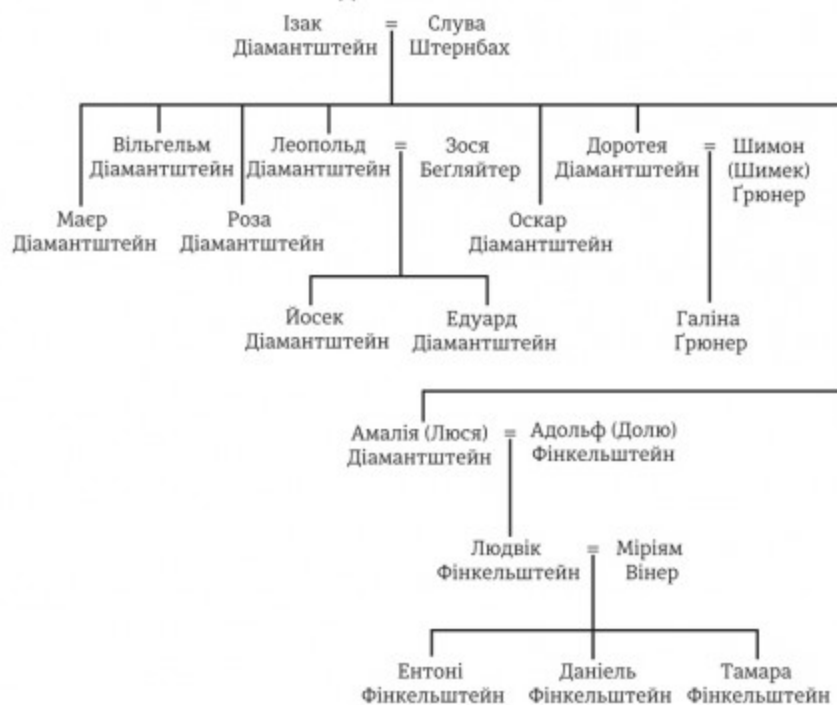
Родина Долю

Родина Альфреда

Родина Люсі

Родина Маргарет

Передмова для українських читачів

У жовтні 2021 року я побував у Львові разом з двоюрідним братом Філіпом Сендсом під час одного з його останніх візитів до міста. Філіп прихилився до міста й України, відколи взявся за свій бестселер «Східно-Західна вулиця», у якому розповів про те, наскільки багато міжнародне право завдячує місцю, звідки походили його дідусь і бабуся.

Мені ці відвідини були за першинку. Про Львів я знав ще з дитинства: знав про життя, яке побудували там мої дідусь і бабуся, знав про їхню любов до обсаджених деревами вулиць і місцевих кав'ярень, знав, що мій батько залишався відданим цьому місту все життя, хоча після депортації ніколи туди не повертався.

Я неймовірно вподобав час, проведений у Львові. І не лише тому, що мені вдалося зайти всередину багатьох будівель, про які найчастіше згадується в цьому тексті. Мені тут дуже сподобалося, як і моєму батькові. І повнився вдячністю за те, що повернувся в місце, яке мої предки називали домівкою. Справді, не одну сотню років вони мали його за домівку. І мені приємно відзначити прогрес, помітний на шляху до створення щасливої і ліберальної демократії.

Можливо, саме тому п'ять місяців по тому я пережив такий глибокий шок і жах від інвазії росіян в Україну. Я аж кипів від

гніву. Бо міг собі уявити, як це вторгнення вплинуло на тих милих моєму серцю людей, які опікувалися мною під час того пам'ятного «золотого візиту».

Але є, гадаю, й інша причина.

Щоб підготувати цю книгу, я провів багато часу, вивчаючи часто дуже непросту історію Львова та цього краю. Упродовж місяців я читав книжки і статті на цю тему, сягаючи далеко за межі матеріалу, який знадобився б мені для написання тексту. Я хотів справді знати історію, про яку писав, якнайглибше зануритися в неї.

Найважливішим підсумком цього стало усвідомлення катастрофічних наслідків пакту Молотова — Ріббентропа для моїх батьків, бабусь і дідусів. І розуміння, чому росіяни десятки років брехали про це.

Гадаю, що якби їм не дозволяли перекручувати факти, якби у світі як слід висвітлили їхню співпрацю з Гітлером, то це змінило б післявоєнну історію. Володимир Путін цілком усвідомлює, наскільки важливо приховувати історичні злочини Росії. Він виступає з текстами на тисячі слів, покликаними все це заплутати й замаскувати.

Нацисти справді агресори. Але й совіти були агресорами. Кожен злочин, який скоїли перші, кожен злочин, за який їх судили після війни, скоїли і росіяни. І це історія, яку я розповідаю в цій книзі.

Через свою поразку Німеччина була змушена засудити власні злочини й виступити проти тих, хто їх вчинив. Німцям довелося визнати результати своєї агресії і відшкодувати збитки. Росіян відповідальність оминула. А це означає, що Путін може подавати їх як великих жертв, які прагнуть відновити свої колишні володіння.

Ось чому через стільки років опісля подій, описаних у цій книзі, на місто, де народився мій батько, знову падають бомби. Ось чому російські солдати знову окупували українську землю і знову намагаються поневолити її жителів.

Цю книгу присвячено моїм братам і сестрам, моїм дітям і дружині. Але я вирішив присвятити це видання ще й іншим людям: я присвячую його мужньому народові України. Нехай це додасть вам сили та рішучості. Нехай наблизить, бодай на якусь крихту, вашу перемогу.

*Даніель Фінкельштейн
17 грудня 2024 року*

Вступ

Правда лежить біля підніжжя Свободи.

Буваючи в Нью-Йорку, я завжди зупиняюся в Мідтауні*. Готель обираю за квартал чи два від місця, де під час війни жив мій дідусь, працюючи на британську розвідку й американський уряд. На другий або третій день свого візиту я сідаю в метро на Гранд-Сентрал на 42-й вулиці та хвилин п'ятнадцять їду до Боулінг-Грін**. Звідти рукою сягнути до поромного терміналу на Стейтен-Айленді.

Ще трохи, і я бачу те, що бачила моя мати, коли піднялася на палубу корабля Червоного Хреста, який доправив її в безпечне місце. Я пропускаю крізь себе ту мить, яку вона невдовзі після цього описала в шкільному есеї, роблячи одні з перших, недосконалих, а проте напрочуд упевнених кроків англійською мовою. «Перше, що я побачила в Америці, були величезні хмарочоси в Нью-Йорку, тоді — статуя Свободи, яка вітає новоприбулих, і коли я вгледіла цей прекрасний символ, то відчула, що я справді перебуваю там, "де хоробрих дім, де свободи земля"»***.

* Мідтаун — один із трьох великих районів боро Мангеттен поряд із Даунтауном та Аптауном. — Тут і далі посторінкові примітки перекладача.

** Боулінг-Грін — парк у Нижньому Мангеттені.

*** Рядки з написаного 1814 року гімну Сполучених Штатів.